

Pavel Švec

Realitní kancelář
ČS

Skrytá krása
naší země

VILOVÉ ČTVRTI

PRAHY A OKOLÍ

Pavel Švec

VILOVÉ ČTVRTI PRAHY A OKOLÍ

Věnováno manželce Adéle a dceři Elle

Fotografie na přední straně obálky: Šimkova vila, Brunšov

Fotografie na zadní straně obálky: vila ing. Miroslava Krajníka, Brunšov

Vychází s laskavým svolením zpravodajského portálu Aktuálně.cz
z mediálního domu Economia, kde byl základ textu původně publikován.

Aktuálně.cz

Copyright © Pavel Švec, 2026

Photographs © Pavel Švec, Josef Pepson Snětivý, 2026

Preface, Editor © Josef Pepson Snětivý, 2026

Cover & Layout © Nakladatelství ČAS, Alena Šulcová, 2026

© Nakladatelství ČAS, www.nakladatelstvicas.cz, 2026

ISBN 978-80-7475-595-8

POZVÁNÍ NA CESTU ZA POKLADY PRAHY A OKOLÍ

Milí přátelé,

ohlas na knihu Pavla Švece *Pražské vilové čtvrti* nás velmi potěšil. Jeho *Procházky mezi domy krásnými... a ještě krásnějšími*, jak zněl podtitul, si rychle získaly čtenářskou oblibu. Původní publikace je dnes vyprodaná, množily se dotazy a objednávky... Měl jsem z toho radost nejen jako nakladatel, ale také jako celoživotní milovník Prahy a jejího okolí (byť v metropoli či za jejím okrajem bydlím teprve od dospělosti). Zájemce jsem ovšem odrážel s pokukazem na to, že se časem dočkají podstatného obohacení...

...které právě držíte v ruce. Jsem rád, že autor „neusnul na vavřínech“ a dál neúnavně pátral po architektonických skvostech. Díky tomu Vás v této knize můžeme vzít nejen do tuctu pražských vilových čtvrtí, ale také za hranice hlavního města.

S Pavlem coby zasvěceným průvodcem, který nezapře, že architekturu studoval a je jeho celoživotní láskou, se nově vydáváme do Roztok, Všenor, Brunšova, Černošic, Řevnic a Jevan. Co jméno, to pojem na mapě hodnotné rezidenční architektury. Sídlim v těsné blízkosti čtyř ze šesti jmenovaných obcí a ani do dvou dalších to nemám příliš daleko, takže jsem je všechny už dříve důkladně propátral. Lépe řečeno: Domníval jsem se, že jsem je propátral důkladně. Díky textu této knihy vím, že jsem se mýlil a že mi spousta krásy unikla.

Proto věřím, že i těm z Vás, kterým tato sousedství nejsou neznámá, přinese současná publikace poučení a obohacení na cestách. Ať už jen pomyslných, kdy ji v pohodlí domova držíte v ruce, nebo skutečně v ulicích lemovaných vilami. Propojit

se dá obojí a sám jsem takhle s knihou coby společníkem konečně poznal do všech detailů třeba pražský Barrandov, jak o tom svědčí videa na mém kanálu YouTube.

Díky své profesi novináře umí Pavel Švec popsat architektonické skvosty poutavě a čtivě. A díky původnímu zaměstnání – pracoval jako stavební projektant – mu nechybí poučený vhled do moderní architektury. V Praze i okolí před námi v jeho podání defilují nejrozdílnější styly. Tam či onde nás potěší historismus romantický, přísný i eklektický, na něj navazující secese a beuronská škola, dále kubismus a rondokubismus, funkcionalismus, purismus, art deco, eklektický styl... a rovněž sorela či zdařilé ukázky nejmodernějších přístupů.

Autor nám v drtivé většině případů představuje obytné domy. UVědomuje si při tom, že takový objekt má historii nejen architektonickou a technickou, ale také lidskou. Za druhý hlavní přínos této publikace tedy považuji jeho vhled do osudů jednotlivců, kteří jsou podepsáni pod projektem, a zejména těch, kteří si vilu nechali vystavět a obývali ji. Z hlediska prvně jmenovaných jde o zaslouženou poklonu desítkám, ba stovkám skvělých architektů, širší veřejnosti prakticky neznámých. Pokud se týká osobností a rodin, které by nám kdysi přišly po zazvonění otevřít, je to čtení namnoze smutné. Velká zásluha Pavla Švece spočívá ve skutečnosti, že zmapoval jejich často tragické osudy.

Čtěte pozorně, vychutnávejte půvaby jednotlivých domů v textovém popisu i na fotografiích – ale především se, inspirování a poučení, vydejte do pražských vilových čtvrtí a „za Prahu“. Naše hlavní město i Středočeský kraj objevují už pětatřicet let; přesto v tomto rozšířeném vydání nacházím spoustu tipů na utajené klenoty, které jsem dosud přehlížel či nenavštívil.

Nepochybují, že také Vás četba a následný „průzkum v terénu“ obohatí a potěší pohledem na soulad materiálů, linií, tvarů a barev.

Šťastnou cestu a krásné objevy!

Josef Pepson Snětivý

VINOHRADY

Trasa po vilové čtvrti na Vinohradech je dlouhá 2,9 kilometru.

Královské Vinohrady si většina lidí pravděpodobně představí jako typickou pražskou čtvrť s činžovními domy, sevřenými ulicemi a bulváry do obvyklých městských bloků, které tu a tam naruší park či náměstí. Většinou tomu tak skutečně je. Nicméně v místech, kde se Vinohrady, vystavěné převážně na vyvýšené planině, svažují na jih do Vršovic, začala na přelomu 19. a 20. století vznikat svébytná čtvrť honosných vil. Stráň, orámovaná nahoře Korunní ulicí a dole Ruskou třídou, zažila vrcholný rozvoj ve 20. a 30. letech minulého století, kdy čtvrť osídlili pokrokoví intelektuálové, spisovatelé, hudební skladatelé, sochaři, ale třeba i podnikatelé a továrníci, kteří sem zanesli nový architektonický styl, modernu. A nejen tu.

Vše v podstatě začalo v Hradešínské ulici č. 6. Tady si v roce 1909 postavila vilu (**na mapě: 1**) vůdčí osobnost české moderní architektury Jan Kotěra (1871-1923). Brněnský rodák byl architektem mezinárodního významu, pedagogem, který vychoval mnoho význačných následovníků. Jeho rané stavby mají secesní charakter s ornamentálním, často folklorním dekorem. Pozdější Kotěrovy stavby již sledují ryzí účelnost, mají však vždy vysokou výtvarnou kvalitu s rysy vzrůsnosti až monumentality.

Kotěrovým nejvýznamnějším dílem je secesní Peterkův dům na Václavském náměstí v Praze z roku 1900, Trmalova vila v pražských Strašnicích z roku 1903 (v jejím vzhledu a dispozicích nápaditě propojil tradici anglického rodinného domu s tradicí českého lidového stavitelství), dále Národní dům v Pros-

tějově z roku 1907 ve stylu moderny, a především impozantní Městské muzeum v Hradci Králové, dostavěné v roce 1913.

Patrový domek ve vinohradské Hradešínské ulici, dle Kotěrova vlastního návrhu, je mimo jiné charakteristický kombinací režného zdiva a šedobílé cihly s hrubě texturovanou omítkou. Tuto Kotěrovu myšlenku mnoho domů v sousedství kopíruje. Vila je sestavená z několika výškově rozdílných kubusů, které přiznávají funkci místností uvnitř. Ať už jde o ateliér, salon, obytnou část či schodiště, které ukrývá nejvyšší hranol, zakončený plochou střechou s polygonální lucernou, a je nejdominantnější konstrukcí při pohledu z ulice. Dům je orientovaný do zahrady, proto působí z chodníku poměrně nenápadně.

Moderna v podání Jana Kotěry je racionální, nic na fasádě nepřibývá, dekorativní detaily – pověstné například pro secesi, již autor na konci 19. století začínal – se omezují na geometrizované prvky a prostou řeč povrchových materiálů. Kontrast oproti historizujícím slohům předchozí doby je obrovský, což lze dobře vidět na okáزالých vilách z konce 19. století, stojících na svahu naproti přes Hradešínskou ulici.

Ostatně i nedaleký ateliér sochaře Ladislava Šalouna (1870-1946) v souběžné Slovenské ulici č. 4 z roku 1911 je zřetelně více zdobný (na mapě: 2). Byť oproti takovému Obecnímu domu na náměstí Republiky či budově Hlavního nádraží, které jsou vystavěny ve stejné době rovněž ve stylu secese, je vlastně ještě nápadně strohý. Známý sochař si vilu postavil poté, co zvítězil v soutěži na pomník mistra Jana Husa na Staroměstském náměstí. Specifický dům tvořil vestibul, velký a malý ateliér, salon, slovácká jizba a byt správce. Scházely se zde osobnosti české kultury jako František Bílek, Otokar Březina, Alfons Mucha, Ema Destiniová, Jan Kubelík nebo Josef Váchal. Ve 30. letech 20. století byla k ateliéru přistavěna obytná část s kruhovou pracovnou. Dnes prostory slouží Akademii výtvarného umění.

Od Kotěrovy vily se Hradešínská svažuje k Estonské ulici a za křižovatkou vpluje do kolonie vil a dvojdomů z let 1921-1924 (Hradešínská č. 20-30 / na mapě: 3), které stojí po pravé

straně a vyznávají styl art deco. Ten je u nás známý také jako národní dekorativismus. I zde zdobnost spočívá v kombinaci režného zdiva s omítkou, v tomto případě je obohacená polokruhovými obloučkovými tvary pod římskou střechy, ve štítu či nad okny. Autorem domů je architekt František Albert Libra (1891-1958), jenž stojí za projektem robustní budovy evidence Ústřední sociální pojišťovny z roku 1936 na Smíchově a který si vlastní vilu s ateliérem postavil o pár desítek metrů dál na křižovatce s Chorvatskou ulicí (Hradešínská č. 32 / **na mapě: 4**).

Úhlopříčně přes křižovatku stojí o něco výše vila (Chorvatská č. 7) architekta Kamila Roškota (1886-1945), v níž jeden čas přebýval postsurrealistický malíř Zbyšek Sion (**na mapě: 5**). Roškot je autorem Československého pavilonu veletrhu v Miláně z roku 1927, Československého pavilonu na světové výstavě 1939 v New Yorku, pokrokového funkcionalistického divadla v Ústí nad Orlicí či skvostné hrobky českých králů v kryptě katedrály sv. Víta na Pražském hradě. A také vyprojektoval budovu dnešního ministerstva vnitra na Letné.

Když pokračujeme Hradešínskou ulicí dál za křižovatku, levou stranu lemují funkcionalistické bytové domy. Zhruba po půl kilometru vejdemo do Benešovské ulice a po pár desítkách metrů pak vlevo do Vlašimské, která půlí úzkou křivolakou uličku Bratří Čapků. V pravé části půlené ulice, na malém náměstíčku, stojí dvojdom Josefa a Karla Čapka (Bratří Čapků č. 28-30 / **na mapě: 6**). Malíř Josef obýval levou část vily, spisovatel Karel pravou. U nich v domě a na rozlehlé zahradě se mezi válkami scházela tehdejší intelektuální elita, takzvaní Pátečníci.

Autorem stavby z roku 1924 je architekt Ladislav Machoň (1888-1973), představitel art deco a funkcionalistické architektury a velký obdivovatel Jana Kotěry, který dotáhl jeho projekt právnické fakulty v Praze. Stojí třeba i za projektem Švehlovy sokolovny v Hostivaři z roku 1932, památníkem J. A. Komenského v nizozemském Naardenu či dodnes za-

chovanou funkcionalistickou benzinovou pumpou v ulici Na Radosti na pražském Zličíně.

Vinohradské vile Machoň vtiskl výraz takzvaného národního stylu. Josef Čapek obýval čtyřpokojový byt s manželkou Jarmilou a dcerkou Alenou, Karel ve své části déle než deset let bydlel sám. Jeho manželka, herečka a spisovatelka Olga Scheinpflugová, se sem přistěhovala až v roce 1935. Josef Čapek zemřel v dubnu 1945 na skvrnitý tyfus v koncentračním táboře v Bergen-Belsenu. Není bohužel jediný majitel domu v této části Vinohrad, který nepřežil nacistické věznění.

Naproti přes náměstíčko stojí vila, v níž bydlel Eduard Kohnmünzer, dlouholetý předseda družstva majitelů vil a po něm velitel Generálního velitelství četnictva a policie, člen vojenské sekce povstalecké České národní rady z května 1945 a pozdější generál Antonín Sameš. Podle vojenského historika Jindřicha Marka se Sameš jako fanatický komunista ve funkci hlavního velitele SNB na ministerstvu vnitra stal ihned po skončení války postrachem mnoha kolegů. Když se vrátil k armádě, převzal na Hlavním štábu velení ženijního vojska. Symetrická modernistická vila se štíhlými sloupy podpírajícími štít (Bratři Čapků č. 21), v níž bydlel, se střídáním režného zdiva a omítky opět inspiruje Kotěrovou vilou.

Ladislav Machoň navrhl také vilu o kousek dál (Bratři Čapků č. 25), ve které žil spisovatel a libretista, mimo jiné autor libreta k Dvořákově opeře Čert a Káča, Adolf Wenig (**na mapě: 7**). A jeho dům tak trochu Čapkovu vilu připomíná. Například okny se zvýrazněnými šambránami, arkýři či nárožní lodžií v patře.

Hned vedle dvojdomu Josefa a Karla Čapkových stojí malebná vila, která je nápadná zdobnou fasádou s reliéfy a „sítovanou“ malbou ve stylu art deco (Bratři Čapků č. 32 / **na mapě: 8**). Stavbu z roku 1923, u níž v zahradě stojí bílý dřevěný altán s dekorativními prvky, vyvedenými lupénkovou pilkou, navrhl architekt Bohumír Kozák (1885-1978), mimo jiné autor areálu dnešní Thomayerovy nemocnice v Krči či z dálky viditelné budovy Telegrafní a telefonní ústředny z roku 1926 na Žižkově.

Vinohradská vila se nachází na rohu ulice U Zdravotního ústavu, do níž se o sto metrů výše připojuje Šrobárova ulice.

Zde hned druhá v pořadí po levé straně stojí vila (Šrobárova č. 38 / **na mapě: 9**), kterou si postavil architekt Josef Kalous (1889-1958), jehož nejznámějšími díly jsou Pávilon A na brněnském výstavišti či michelská plynárna. Ovšem navrhoval domy i v sousedství.

A hned vedle je další stavba od Ladislava Machoně, mohutný dvojdom se dvěma hranatými sloupy v průčelí (Šrobárova č. 34-36 / **na mapě: 10**). Žil zde hudební skladatel a estetik Otakar Zich. Machoň navrhl i sousední, o něco skromnější vilu, tentokrát pro sochaře Josefa Jiříkovského, jehož dílo zdobí například palác ministerstva průmyslu na Františku (Šrobárova č. 32 / **na mapě: 11**).

O něco výše pak v čísle 14, kde dnes sídlí školka, žila po generaci rodina hudebníků Jiřího a Ladislava Štáidlových (**na mapě: 12**). Rohový pětipatrový činžovní dům přímo naproti, z roku 1939, zase vlastnila rodina herce Svatopluka Beneše, jenž se proslavil například rolí nadporučíka Lukáše z filmů o Švejkovi. Tento dům je dílem dvojice architektů Pavla Moravce (1891-1979) a Tomáše Pražáka (1890-1947). Ti v okolí vyprojektovali desítky vil a činžáků, většinu v jednotném stylu inspirovaném kotěrovskou architekturou. Různé variace v podstatě totožného projektu stavbu velmi zlevnily.

Pražák s Moravcem jsou však spojeni s největší stavební aférou v novodobé české historii. Jejich firma vyprojektovala a stavěla obchodní dům v ulici Na Poříčí, který se v říjnu 1928 během stavby zřítil a v sutinách zahynulo čtyřicet šest dělníků a dvacet tři bylo těžce zraněno. Dle jiných údajů mělo být až šedesát mrtvých a třicet těžce raněných. Chyba údajně byla v nižší kvalitě materiálů a ve statické budovy.

Ve Šrobárově ulici o něco výše, v čísle 4, bydlel grafik a scénograf Osvobozeného divadla František Zelenka, který se proslavil výpravnými představeními, plakáty nebo obaly na desky, byť byl profesí architekt, žák významného tvůrce Josefa Gočára

(na mapě: 13). Ostatně pro herce Jana Wericha navrhl v roce 1938 na břehu pošumavské říčky Ostružné chatu. Zelenka s celou svou rodinou zahynul v Osvětimi či během transportu do tohoto koncentračního tábora.

Šrobárova ulice jen o několik metrů dál splyne s Korunní třídou. Ta se protáhne malým náměstím, kde je vybudována „pamětní“ trolejbusová točna se zastávkou Orionka (trolejbusová doprava byla v Praze ukončena na počátku 70. let, bude však obnovena), dále kolem Vinohradského pivovaru, který před lety záhadně vyhořel, a ještě o něco dále se zkrříží s již zmíněnou Chorvatskou ulicí. Skrz ni se lze dostat do Dykovy ulice, která je souběžná s Hradešinskou, jen leží o něco výš.

Pravou stranu velkorysé a otevřené ulice se stromořadím lemují úchvatné secesní a historizující činžáky z přelomu 19. a 20. století. V čísle 23 žil až do své smrti v roce 1931 básník a prozaik Viktor Dyk, mimo jiné autor známé novely Krysař. Po levé straně pak stojí honosné vily. Například ta pod č. 14, jejíž dnešní podoba spadá do 30. let minulého století **(na mapě: 14)**. I její majitel František Kraus za druhé světové války zahynul – v koncentračním táboře v Lodži. Dům zabralo gestapo, po válce připadl Československému rozhlasu. Svého času tu bydlel i rozhlasový redaktor a spoluzakladatel Divadla Jára Cimrmana Miloň Čepelka.

Jen o pár kroků dál stojí skvostná Müllerova vila (Dykova č. 6 / **na mapě: 15**) z roku 1899, která je dílem architekta Aloise Dryáka (1872-1932). Ten navrhl třeba Velký strahovský stadion, Langhansův dům ve Vodičkově ulici nebo Radiopalác na Vinohradské třídě. Vila je mimořádně zajímavá tím, že odráží přechod dvou architektonických slohů – doznívajícího romantického dekorativismu čili historismu a nastupující secese.

A další podivuhodná stavba je hned vedle: vila pod č. 4 **(na mapě: 16)**, jež se svým vzhledem okolní zástavbě vymyká. Autorem současné podoby je opět Ladislav Machoň, který pro člena správní rady Maršnerovy čokoládovny Františka Pokorného v roce 1928 přestavěl původní vilu z 19. století. Část

fasády je pokryta dekorativními terakotovými deskami, jejichž geometrické obrazce jsou považovány za „zednářské“. Ostatně Ladislav Machoň byl svobodným zednářem a v suterénním sále vily se členové této organizace scházeli. V interiéru jsou štukové stropy a stěny obložené dřevem a kamenem. Jeden ze salonů je vyzdoben arabsko-maurskými motivy a na stropě je vymalováno souhvězdí Orion. Majitel vily byl přesvědčen, že souhvězdí má magickou sílu, a tak se hlavní hvězda souhvězdí Orion dostala i do loga Maršnerovy továrny. Odtud pak vedla krátká cesta k pozdějšímu názvu známé české čokoládovny.

Za návrhem původní vily z 19. století stojí architekt Antonín Turek (1861-1916), představitel novorenesance a autor nedaletké vinohradské vodárny, který si pro svou rodinu s pěti dětmi postavil sousední vilu (Dykova č. 2 / **na mapě: 17**). I tato stavba s věžičkou z konce devatenáctého století vyznává tehdy velice módní historizující styl.

STRAŠNICE

Trasa po Strašnicích měří 3,3 kilometru.

Strašnice patří mezi nejstarší systematicky zastavěné vilové čtvrti v Praze. Stavební rozmach se do někdejších polí východně od města přelil již na přelomu 19. a 20. století. Tehdy tu byly rozestaty jen osady a několik usedlostí. Zejména ve 20. letech, kdy sem byla vybudována tramvajová trať, vodovod či kanalizace, se staly Strašnice vítanou rezidenční oblastí středních vrstev. Také se sem protáhly hlavní městské ulice a postupně vznikaly různé kolonie a sídliště. Jmenovitě: Masarykova kolonie (rok 1920), Zborov (rok 1920), Kolonie strojvůdců (rok 1922), kolonie Klínek (rok 1923), Rybníčky (rok 1923), Skalka (30. léta). Obrovský rozmach Strašnic dokládá počet obyvatel, kterých v roce 1910 bylo kolem čtyř tisíc, o čtvrt století později pak už dvacet tisíc.

Z pohledu architektury byla tato doba po první světové válce stylově velmi rozmanitá, a to se pochopitelně promítlo i do podoby strašnických vil. Vedle sebe tu stojí vily historizující, novorenesanční, secesní, funkcionalistické, s prvky kubismu i třeba vystavěné ve slohu art-deco.

V severní části Strašnic, vedle židovského hřbitova na Olšanech, se zvedá táhlé návrší Třebešín. A tady, při ulicích Pod Kapličkou a Okrajní, stojí jeden z největších domů v okolí, který bude jistě povědomý divákům známého televizního seriálu Ordinace v Růžové zahradě (Okrajní 981/1, **na mapě: 1**). Dnes je v domě. postaveném ve stylu art-deco, stejnojmenná restaurace a hotel.

Hned naproti stojí vilka s červenou fasádou (Okrajní č. 4 / **na mapě: 2**), kterou nechal ve 20. letech minulého století vystavět jistý továrník pro svou milenkou. Nicméně domek v roce

1975 koupil slavný český herec a proslulý dabér František Filipovský, který zde žil s rodinou. „Český filmový hlas“ oblíbeného francouzského herce Louise de Funèse nebyl ani zdaleka jediným známým umělcem, který na svazích Třebešína bydlel.

Tuto část Strašnic si oblíbilo hned několik slavných filmových a divadelních herců a hereček, jmenovitě Jaroslav Marvan, Miloš Nedbal, Čeněk Šlégl či Ella Nollová. Koneckonců i jejich vily jsou součástí této trasy. Nejprve se ovšem vydejme kolem „Růžovky“ do mírného kopce až k moderní sportovní hale a do ulice Na Třebešíně.

Za halou, u plotu po levé straně, je na kamenném podstavci umístěna nenápadná pamětní deska (**na mapě: 3**). Připomíná místo, kde od roku 1925 stával rozhlasový vysílač, který o dvacet let později sehrál strategickou roli při Pražském povstání. Vysílač tvořily dva dřevěné stožáry o výšce 40 metrů, mezi nimiž byla natažena 60 metrů dlouhá anténa, pomocí které byly řízeny povstalecké jednotky v hlavním městě. Signál vysílače měl navíc dosah po celém území Čech. I proto se ho němečtí okupanti snažili v květnu 1945 zuřivě dobýt. Nepodařilo se jim to díky odhodlání povstalců v okolí, policistů a rozhlasáků, kteří vysílač bránili.

V téže ulici Na Třebešíně č. 16 (**na mapě: 4**), ve vile s výraznými kruhovými schodišťovými okny v průčelí, po určitý čas žil spisovatel a dramaturg František Kožík, autor historických a biografických románů, zaměřených na osobnosti, jakými byl třeba Cervantes, Komenský, Mánes, Tyl či mistr pantomimy Jean Gaspard Debureau. Jeho životní a uměleckou dráhou se Kožík inspiroval v rozsáhlém románu Největší z pierotů.

O necelých tři sta metrů dál se nalevo za travnatým valem rozkládá oválná dráha velodromu, vyprojektovaná bývalým cyklistou Karlem Cibulou, a napravo od něj stojí pozoruhodná dřevěná vila z roku 1924 (Na Třebešíně č. 38 / **na mapě: 5**). Na konci 20. let ji koupila Marie Kautská Baumruková, majitelka továrny na cukrovinky ve Vršovicích. Ve vile žila s Otakarem Hauptmannem, který vyráběl polévkové přípravky a později zastupoval firmu na výrobu

kapotovaných motorek Morgan-Monotrace. Balkony, doplněné zdobnými sloupky a kryté přetaženou střechou, či výrazné rámy oken zdůrazňují zdobnost vilky. V minulosti byla ještě výraznější, protože byl barevně odlišený i štít či lem zábradlí.

Naproti, ovšem již na spojnici ulic Slunečná a Pod Třebešínem (Slunečná č. 21 / **na mapě: 6**), stojí mnohem nenápadnější stavení – nízká vila, připomínající americký bungalov o půdorysu písmene L. O to významnějšího však měla majitele. V roce 1971 si ji nechal postavit Karel Gott. Dvougenerační domek vyprojektoval architekt a bývalý olympionik Jiří Siegel (1927-2012), který kromě výkonů v basketbalu na reprezentační úrovni proslul návrhy sportovních staveb, z nichž nejznámější je hala na pražské Folimance či sportovní areál Zadov na Šumavě.

Technologicky byla Gottova vila v době svého vzniku na nejvyšší možné úrovni. Měla velká posuvná ocelová okna, podlahové konvektory, rozvody vedly v kolektorech pod podlahou. Ani luxus nechyběl – venkovní bazén s výhledem na město, dřevěné stropy, stěny obložené kamenem... Přesto zde Karel Gott, jenž pouze v letech 1965 až 2019 prodal na 50 milionů nosičů hudebních alb, žil pouze tři roky. Prý kvůli vlhkosti, která nesvědčila jeho hlasívkám, se v roce 1974 přestěhoval do vily na Bertramce, a strašnický bungalov získal dlouholetý normalizační ministr stavebnictví Karel Polák.

Ve dvojdomě naproti přes ulici Pod Třebešínem (č. 18 / **na mapě: 7**) žil herec, režisér, scenárista a spisovatel Čeněk Šlégl, který si zahrál například v legendárních filmech Škola zálklad života či Kristián. Za druhé světové války se však zapletl s okupační mocí a po osvobození měl s hraním utrum. Za podporu nacistického hnutí vystupováním v rozhlasových skečích ho odsoudili na šest měsíců žaláře, které si odpykal na nucených pracích. Nepomohlo mu ani to, že za okupace pomáhal perzekvovaným lidem.

Slunečná o něco níže protne ulici U Krbu, a když se vydáme vpravo, narazíme na zajímavý funkcionalistický rodinný dům,

který si vyprojektoval český, německy mluvící architekt Otto Klein (U Krbu č. 4 / **na mapě: 8**). Absolvent německé techniky se věnoval takzvaným aerodynamickým studiím architektury, a to ovlivnilo jeho vizionářský návrh vily ve tvaru aeroplánu, která však nikdy nebyla postavena. Jeho domek ve Strašnicích stylově zapadá do dynamického expresionismu, má mírně konvexní fasádu a nápadně vytaženou střešní římsu, která působí jako křídla letadla. Alespoň tímto drobným způsobem Klein realizoval své představy o architektuře.

Ulice U Krbu záhy splyne v křižovatce s ulicí K Červenému dvoru, u níž stojí nájemní dům (K Červenému dvoru č. 1 / **na mapě: 9**), ve kterém žil Jaroslav Marvan, další nepřehlédnutelný český herec, jenž účinkoval ve více než 200 filmech. Vzpomeňme například postavu purkrabího ve filmu Noc na Karlštejně či legendárního kriminálního radu Vacátka v televizním seriálu Hříšní lidé města pražského.

A hned naproti přes ulici pak ve vile s arkýřem, připomínajícím maják či rozhlednu (K Červenému dvoru č. 4 / **na mapě: 10**), bydlel osobitý herec, divadelní pedagog a dlouholetý profesor činoherního herectví na pražské DAMU Miloš Nedbal, mimo jiné představitel profesora francouzštiny Šedy ve filmu Cesta do hlubin študákovy duše.

Místo poblíž této křižovatky je spojeno s tragédií, která se tu odehrála během invaze vojsk Varšavské smlouvy v srpnu 1968. Triadvacátého srpna zde sovětské vojenské vozidlo srazilo jednadevadesátiletého Antonína Abrahama. Učitel a někdejší československý legionář v Rusku se stal vůbec nejstarší obětí srpnové okupace. Na sloupku plotu ho připomíná pamětní deska, již v roce 2018 odhalili historik Lukáš Cvrček a sochař Jakub Grec, iniciátoři projektu Pomníky obětem bezpráví, tzv. Černé šeríky (**na mapě: 11**).

O něco níže, za rohem na hlavní ulici Počernická, si pod č. 3 (**na mapě: 12**) postavila jednoduchý domek herečka Ella Nolllová, která excelovala například ve filmu Eva tropí hlouposti či Anton Špelec, ostrostřelec. O tři zahrady dál pak od roku 1932

stojí zajímavá vila vrcholného funkcionalismu s množstvím teras a typicky zaoblenou nárožní markýzou nad vstupem (Počernická č. 9 / **na mapě: 13**). Navrhli ji společně tři architekti – žáci zakladatele moderní české architektury Jana Kotěry –, bratři Josef, Jaroslav a Jan Mayerovi. Souběžná s Počernickou je ulice Nad Vodovodem, kde v domě s č. 38 (**na mapě: 14**) bydlel folklorista, spisovatel a malíř Ludvík Kuba.

Z této části Strašnic, z Třebešína, se přesunme do oblasti v okolí stanice metra Strašnická, kde před více než sto lety začala vznikat čtvrt se secesními, romantickými či funkcionalistickými vilami. Cestou zaujme například vila Miramare z roku 1907 (Na Výsluní č. 6 / **na mapě: 15**) od architektů Antonína Belady a Josefa Domka. Někdejší hotel ve stylu tudorovské novogotiky si po vzoru zámku Miramare v italském Terstu nechal postavit majitel kadeřnictví Jan Švec. U zámku, který dnes slouží jako škola, byla též výletní restaurace a kuželna.

O něco níže pak v ulici Ve stínu a Černokostelecká stojí za pozornost řada výstavných vil převážně historizujících stylů (**na mapě: 16**). A o tři sta metrů dále za hlavní třídou, pod posledním ze zdejších původních statků, i sokolovna z roku 1921 (Saratovská č. 4 / **na mapě: 17**). Kousek za ní je proslulý Kulturní dům Barikádníků, lidově zvaný Barča, který si v roce 1946 postavili svépomocí účastníci Pražského povstání z této části města jako provizorní kulturní zařízení (**na mapě: 18**).

Kolmo na strašnickou sokolovnu se mezi činžovními domy táhne Věšínova ulice, která asi po 150 metrech splyne s ulicí Vilovou. Hned první stavba po levé straně (Vilová č. 26 / **na mapě: 19**) je ve čtvrti rodinných domů zvláštní nejen svou podobou, ale i funkcí. Hebrejský nápis nad portálem Bét-el čili Dům boží napovídá, že jde o modlitebnu, konkrétně evangelické církve metodistické. Jednolodní kaple, postavená v roce 1924 podle projektu místního stavitele Rudolfa Sandholze, je směsicí několika architektonických stylů, které se ve 20. letech souběžně používaly. Budova jako taková nese prvky klasicizující moderny, tvarem oken odkazuje ke kubismu a nárožními pilastry

pro změnu k art-deco. A do toho všeho má ještě neogotickou věžičku.

Ve Vilové ulici lze následně narazit na dvě vilky (č. 15 a 17 / **na mapě: 20**) s vyřezávanými štíty, vystavenými v duchu secesního folklóru. Byť jsou obě malebné, je to jen „předkrm“. Hned za přílehlou křížovatkou stojí architektonický skvost, malebná Trmalova vila (Vilová č. 11 / **na mapě: 21**). Mimořádně zajímavý rodinný dům si v roce 1903 nechal postavit ředitel obchodní školy a zemský školní inspektor František Trmal. Tehdy byly Strašnice malou vesnicí, ležící v polích daleko za městem. Stavbu navrhl slovutný Jan Kotěra (1871-1923), jehož nejvýznamnějším dílem je Národní dům v Prostějově, impozantní budova Právnické fakulty v Praze, a především majestátní Městské muzeum v Hradci Králové, u něhož se Kotěrovi podařilo skloubit prvky geometrické moderny s historickými a monumentálními prvky, jako jsou kopule či velkorysý vstup se čtyřmetrovými keramickými sochami královen. Díky bravurní a proporcionální hře s materiály – hladká omítka, hrubá omítka, režné zdivo, glazované zdivo a keramické prvky – vytvořil dodnes ohromující a plně funkční budovu muzea, koncipovanou v asymetrických proporcích latinského kříže.

Kotěra do secesní vilky ve Strašnicích s výraznými arkýři, komíny, hrázděnými štíty a vikýři promítl duch anglické moderny a snoubil ji s prvky lidové slovanské architektury. Ústředním místem stavby je dvoupatrová schodišťová hala, v níž je malovaný trámový strop. V přízemí byla kuchyně s jídelnou, salon a pokoj pro služku, v patře pak dětský pokoj a ložnice. Vila je přístupná veřejnosti. František Trmal, který domek po osmi letech prodal, byl v květnu 1945 společně se synem zavražděn německými okupanty.

K Trmalově vile přiléhá ulice U Nových vil, kterou po necelých sto metrech protíná ulice Nad Primaskou. Zde, naproti parku, stojí dvě zajímavé vilky. První v pořadí, s nápisem Lipka na fasádě (č. 4 / **na mapě: 22**), kterou navrhl autor budovy Divadla pod Palmovkou, architekt Václav Romováček (1853-

1932), nese prvky doznívajícího kubismu. Druhá z roku 1906 (č. 2 / **na mapě: 23**) je secesní, na což odkazuje například tvar oken a štítu. Pozdější stavební úpravy však původní vzhled vily, postavené Antonínem Mazáčem, zahladily. To však v okolí není nijak výjimečné. Například v nedaleké Mrštíkově ulici je takových vil několik.

V přilehlé ulici Nad Olšinami stojí za povšimnutí robustnější rodinný dům (č. 12 / **na mapě: 24**), který na začátku 20. let navrhli v puristickém stylu architekti František a Václav Benešovi. Dům značně připomíná architekturu takzvaných akcíků čili míst, kde se na přístupových cestách kolem velkých měst vybírala daň z dovozu zboží, převážně potravin. A to zejména charakteristickými velkými půlkruhovými okny po stranách.

V téže ulici jen o sto metrů níže (Nad Olšinami č. 4 / **na mapě: 25**) pak zmizela cenná funkcionalistická vila od významného architekta Jaromíra Krejcara (1895-1950), autora Sanatoria Machnác v Trenčianských Teplicích či paláce Olympic ve Spálené ulici v Praze. Tedy nezmizela zcela, ale byla přestavěna tak výrazně, že ji lze pokládat za ztracenou. Někdejší terasa v patře, na niž se vstupovalo z ložnic, byla zastavěna, a vzniklý hranol tak setřel původní ladné proporce domu. Navíc omítka vily dostala jasný dvoubarevný nátěr, který tradiční funkcionalistickou nevtíravost naprosto potlačil.

Rodinný dům si v roce 1927 nechali postavit manželé Karel a Grete Reinerovi, kteří patřili k prvorepublikové elitě. Karel byl redaktorem Prager Presse, Grete vydavatelka a překladatelka, která jako první přeložila Švejka do němčiny. V jejich strašnické vile se setkávali přední představitelé a intelektuálové své doby jako spisovatel F. X. Šalda či novinářka Milena Jesenská, manželka autora vily Jaromíra Krejcara, která zemřela v koncentračním táboře Ravensbrücku. Manžele židovského původu Reinerovy čekal podobně tragický osud. Za německé okupace byli odvečeni do vyhlazovacího tábora Osvětim, kde je nacisté zavraždili, a jejich dům následně obsadilo gestapo. V současnosti jsou zde zubní ordinace.

PODOLÍ

Trasa Podolím měří 2,6 kilometru.

Čtvrť Podolí se rozprostírá na pravém břehu Vltavy a na přilehlých pahorcích v jižní části Prahy, na severu přiléhá ke skále a barokním hradbám slavného Vyšehradu na východě k pankráckým pláním. Rovněž jde o poslední čtvrt jižně od centra metropole, kde ještě tu a tam najdeme klasickou městskou blokovou zástavbu, a nikoliv jen roztroušené domy, jak je tomu dál proti proudu řeky. Někdejší vesnici, kde žili zelináři, zahradníci a rybáři, připomínají už jen fragmenty v okolí zapadlé ulice Pod Vyšehradem a Rybářská, kde stojí klasicistní usedlosti z poloviny 18. století a pár venkovských domků. A také pozdně románský kostelík sv. Michala a dřevěná barokní zvonice.

Podolí je známé zejména svými veřejnými budovami, jako je porodnice dostavěná roku 1914, krátce před vypuknutím první světové války, gigantická vodárna, jež se budovala přes třicet let, skvostný plavecký stadion z roku 1965 takzvaného bruselského stylu či areál České televize. Ovšem v jejich okolí jsou další pozoruhodné stavby, i když pochopitelně skromnější.

Za pozornost stojí například funkcionalistický činžovní dům v ulici Na Dolínách č. 47 (**na mapě: 1**), postavený v roce 1936 podle návrhu německy hovořícího architekta Bertholda Schwarze (1893 -asi 1948), který uprchl před nacisty do indické Bombaje. Nejvýraznějším prvkem domu je konkrétně zapuštěná nárožní část, kterou člení balkony, propojené subtilními sloupy, či neobvyklé keramické obklady s výžlabkem, jež vytvářejí výrazně reliéfní povrch. Taková architektura se v Praze jen tak nevidí. I proto je dům památkově chráněn.

Schwarzův činžák stojí na rohu křižovatky, do níž ústí ulice Pod Děkanou. A na ní po několika desítkách metrů navazuje Procházková, příjemná ulice, lemovaná po obou stranách vzrostlými platany, jírovci či javory. A také zajímavými vilami různých stylů. Většina spadá do meziválečného období. Jedna zdejší stavba se poněkud vymyká běžným představám, jak by měl rodinný dům – byť třeba současný – vypadat.

Tato oceňovaná stavba (Procházková č. 3 / **na mapě: 2**) z roku 2012 od známého architekta Josefa Pleskota (nar. 1952) zaujme na první pohled rozměrnými zrcadlovými okny a kombinací pohledového betonu s dřevěným obkladem. Velkou část fasády, otočené do zahrady, tvoří prosklená stěna. Pleskot je podepsaný pod mnoha ceněnými projekty. Jmenujme například průchod valem Prašného mostu na Pražském hradě, přeměnu průmyslového areálu Vítkovických železáren v Ostravě, Generální konzulát České republiky v Mnichově či soubor budov, kde sídlí ústředí ČSOB v pražských Radlicích.

Procházková ulice se kousek od Pleskotovy vily přemění v Lopateckou, která se ladným obloukem obtáčí po vrstevnici kopce. Po pravé i levé straně stojí prvorepublikové domy ve stylu moderny, art deco či purismu. Po necelém půl kilometru pak vpravo zaujme vila č. 11 (**na mapě: 3**) s nezvykle členitým, zdobným a špičatým štítem a výraznými římsami. Stavbu ve stylu art deco, postavenou v roce 1923, navrhla dvojice pražských architektů Antonín Mendl (1890-1944) a Václav Šantrůček (1893-1971), autoři divadla Tylův dům v Poličce či mimořádně zajímavé sokolovny v Pardubicích.

Obě zmíněné budovy svým charakterem připomínají právě tuto podolskou vilu, jež upoutá i tím, že v ní kdysi bydlela rodina rodáka z Nové Paky Josefa Jiříčného. Svého času tu tedy žila světoznámá česká architektka a designérka Eva Jiříčná (nar. 1939), která se proslavila díky interiéřům londýnských a newyorských módních obchodů a butiků, high-tech oranžerii v Královské zahradě Pražského hradu či budově Kongresového centra ve Zlíně.

U chodníku o dvě zahrady dál stojí košatý platan a u něj vila Lopatecká č. 7 s vínovou fasádou, postavená roku 1926 (**na mapě: 4**). Ve stylu klasicizující moderny, vycházející z wagnerovsko-kotěrovských principů moderní architektury – tedy funkčnost, jednoduchost a účelná volba materiálů –, ji vyprojektoval architekt Eduard Hnilička (1887-1967), autor puristického paláce YMCA v ulici Na Poříčí. Jak plaketa na uliční stěně napovídá, dům si nechal postavit houslový virtuos Karel Hofmann, člen proslulého Českého kvarteta. Ostatně největším prostorem, který zaujímá celou západní část druhého podlaží a zasahuje až do půlkruhového rizalitu na jihu, je původní hudební salon, kde slavný hudebník se svými kolegy hrával.

Lopatecká ulice po několik desítkách metrů dorazí k otevřenému prostranství, jemuž dominují dvě robustní vily z roku 2009 od architekta Radana Hubičky (nar. 1960). Naproti nim se rozkládá malý parčík a za nenápadnou zdí hřbitov s kaplí. Přilehlá ulice Na Lysině se mu vyhne, aby „narazila“ na podivuhodný areál studentských kolejí (**na mapě: 5**). Je to jakési „město ve městě“, které kvůli svému vzhledu, podřízenému socialistickému realismu, připomíná spíše sídliště v hornických městech Ostravě-Porubě, Karvině, Havířově, Ostrově nad Ohří nebo Příbrami.

Projekt vznikl v roce 1954 v rámci Fakulty architektury a pozemního stavitelství. Velkolepost a monumentálnost socialistického realismu čili sorely, oficiálního uměleckého směru Sovětského svazu a jeho satelitů, se tu projevila nejen v objemech budov či velkorysém urbanismu, ale i v detailech dekorativně pojatých říms, okenních mříží a balustrád, sgrafit či portiků vstupů, nikoli nepodobných renesančním stavbám.

Studentský areál ohraničují ulice Doudova a U Podolského hřbitova, v níž pod č. 8 (**na mapě: 6**) vidíme zástupce funkcionalistické architektury 30. let minulého století, která přinesla zcela odlišný přístup – strohost a důraz na funkčnost. Na této strážlivé vile od architekta Karla Hannauera (1906-1966) zaujme zejména atypická tmavá markýza, která sahá od domovní-

ho vstupu až k chodníku, a také nadstavba neobvyklého tvaru s přetaženou střechou. Jinak je dům nápadně strohý. Hanauer, mimo jiné i vysokoškolský pedagog, je podepsaný například i pod projektem zajímavého funkcionalistického činžovního domu v Čiklově ulici v Nuslích.

Další pozoruhodná stavba vyznávající funkcionalismus stojí v ulici Nad Cementárnou č. 23 (**na mapě: 7**) asi čtvrt kilometru odtud. Jde o vilu, v níž žila osvětlená a mimořádně všestranná osobnost – spisovatel, dramatik, legionář a vojenský lékař, který dosáhl hodnosti brigádního generála – František Langer. Plodnému autorovi byl roku 1995 in memoriam udělen Řád T. G. Masaryka.

Rodinný dům z roku 1929 pro něj navrhl architekt Karel Honzík (1900-1966), spolu s Josefem Havlíčkem autor Všeobecného penzijního ústavu, dnes Domu odborových svazů, v Praze na Žižkově. A také spisovatel sci-fi prózy. Vila s výraznými pásovými okny, střešní terasou s pergolou a částečně zasklenou verandou, která vybíhá do pečlivě vyprojektované zahrady, byla jednou z prvních funkcionalistických staveb na našem území. Občas se tu scházela vybraná společnost takzvaných Pátečníků, mimo jiné bratři Karel a Josef Čapkové či prezident T. G. Masaryk.

Kousek vedle, ale již v ulici Vápencová č. 13 (**na mapě: 8**), koupil v roce 1957 pro svou rodinu domek slavný výtvarník, loutkář, ilustrátor, malíř a režisér animovaných filmů Jiří Trnka. Žila tu jeho první manželka s dětmi. Dnes je ve funkcionalistické vile, postavené roku 1939 podle projektu bratrů Jaroslava a Karla Fišerových, rezidence velvyslanectví Kyperské republiky.

O něco níže do Vápencové ústí ulice Na Vápenném. I tady je po levé straně (č. 5 / **na mapě: 9**) tradiční prvorepubliková vila z roku 1928, která stojí za pozornost. Ovšem v tomto případě zejména svou radikální, ale obdivuhodnou novodobou přestavbou, za níž stojí již zmiňovaný architekt Radan Hubička, mimo jiné autor přes sto metrů vysokého mrakodrapu V Tower na pražské Pankrácké pláni. Nejzásadnějším zásahem do staré

budovy bylo vybourání západní fasády (směrem do zahrady) a vestavění nové dvoupatrové haly. Tuto stranu uzavírá obrovská prosklená stěna, kterou se otevírají pohledy na Pražský hrad, Vyšehrad a údolí Vltavy. Je to živý obraz v rámu.

Ulice Na Vápenném proklíčuje mezi místními paneláky a napojí se na silnici Pod Klaudiánkou, která se již svažuje směrem k řece do dolní části Podolí. V místech, kde se vpravo ve stráni vypínají dva novodobé mohutné činžovní domy, stojí na druhé straně ulice poměrně nenápadná funkcionalistická vilka č. 23, zcela obložená keramickým obkladem (**na mapě: 10**). Pochází z roku 1928 a navrhla ji dvojice pražských německých architektů židovského původu Ernst Mühlstein (1893-1968) a Victor Fürth (1893-1984), tvůrci mnoha pražských vil či nájemních domů, například obchodního paláce Te-Ta v Jungmannově ulici č. 20.

Oba před rozbitím Československa nacisty uprchli do zahraničí. Fürth nejprve do Anglie, kde svými projekty významně přispěl k poválečné obnově Londýna a stal se členem Královského institutu britských architektů, později se přesunul do USA. Mühlstein emigroval do Austrálie. Odkaz tohoto kdysi slavného pražského ateliéru tak lze vysledovat po celém světě – v americkém Ohiu či Indianě, v australském Melbourne, italské Cortině d'Ampezzo... Všude tady stojí vily, výstavní pavilony či veřejné budovy jednoho z této dvojice.

Silnice Pod Klaudiánkou o kousek níže plynule navazuje na ulici Na Zlatnici, která protíná obdélníkové náměstíčko, jemuž dominuje dům (č. 8 / **na mapě: 11**) se dvěma štíty významného stavitele Františka Hodka (1870-1952), který na Vyšehradě, v Podolí či Nuslích postavil řadu domů. Západní fasádu vily z roku 1910 zdobí nebývale rozměrný secesní jezdecký reliéf, zobrazující s největší pravděpodobností bájeného Horymíra a jeho koně Šemíka.

Poblíž, v přilehlé ulici Na Podkovce č. 12 (**na mapě: 12**), stojí architektonicky cenná vila s oblými nárožími a pásovými okny. Postavena byla roku 1936 v duchu pozdního funkciona-

lismu podle návrhu architekta Karla Stráníka (1899-1978), někdejšího asistenta a spolupracovníka švýcarské ikony světové moderní architektury Le Corbusiera. Stráník je autorem například vily Felixe Gollera v Sázavě na Benešovsku a společně s Le Corbusierem i pavilonu L'Esprit Nouveau pro Mezinárodní výstavu dekorativních umění v Paříži, kde prezentovali světu, jak má vypadat moderní bydlení.

Vraťme se do ulice Na Zlatnici, konkrétně do míst, kde se po levé straně rozkládá travnatý svah a po pravé pod č. 16 (**na mapě: 13**) stojí vila, která není výjimečná svou podobou, ale poněkud zchátralou střešní věží s otočnou kopulí, kterou si nechal postavit lékárník a amatérský astronom František Fischer. Jeho největší zálibou bylo mapování povrchu Měsíce; pořizoval také snímky mlhovin, komet a stálíc.

Soukromá hvězdárna fungovala od roku 1924 a její součástí byla i knihovna se vzácnými tisky z oboru selenografie (mapování Měsíce). Po smrti Františka Fischera v roce 1966 hvězdárna zanikla a technické vybavení bylo věnováno České astronomické společnosti.

Ikonickou stavbou pražského Podolí je bezesporu nedaleká monumentální vodárna (**na mapě: 14**). Soubor osobitých budov, postavených ve dvou etapách (1929 a 1962) v duchu monumentálního klasicismu či tradicionalismu, navrhl architekt Antonín Engel (1879-1958), poslední mistr novorenesance a novoklasicismu v Praze a autor urbanistické koncepce nových Dejvic (oblast takzvaného Kulaťáku).

Ve své době šlo o největší stavbu ze železobetonu v Československu, kterou si pro svou impozantnost ještě před pár lety pletli turisté s národním parlamentem. Zajímavostí je i fakt, že ta nejdekorativnější, nejvýstavnější strana vodárenského areálu není otočena k nábřeží a Vltavě, ale směrem na jih. Jižní průčelí zdobí jedenáct soch znázorňujících Vltavu a její přítoky, jakými jsou třeba Otava, Malše, Berounka, Sázava či Lužnice. Důvod je prostý. V době, kdy projekt vznikal, bylo Podolí v podstatě branou do hlavního města. A ten, kdo přijížděl do Prahy

z tohoto směru, musel být takovým monumentálním skvostem ohromen, byť jde vlastně „jen“ o továrnu.

A když už jsme u Vltavy, stojí za povšimnutí i dřevěná budova Českého yacht klubu s výraznými bílými okny, která se vypíná na navigaci chránící podolský přístav. Stavba loděnice začala podle návrhů architekta Ferdinanda Šamonila v březnu roku 1912 a skončila zhruba o čtyři měsíce později (**na mapě: 15**). V budově, která byla postupně přistavována, je v prvním patře klubovna a zasedací místnost, ve druhém patře pak šatny. V interiéru, vybaveném původním nábytkem, nechybí trofeje z doby, kdy byl klub založen.

Zajímavostí je i přilehlá plovoucí loděnice TJ Tatran, nízká dřevěná stavbička, nacházející se na palubě dlouhého člunu (**na mapě: 16**). Podle dostupných informací by se mělo jednat o Marinefährrahm typu D, což byla třída invazních lodí, se kterými německá armáda zamýšlela zaútočit na Velkou Británii. Invaze na Britské ostrovy se ale, jak známo nekonala, a 240 tun těžký člun, který vyrobili v děčínské loděnici, místo toho skončil v Praze. O půl kilometru dál od vodárny směrem na jih stojí další velmi zajímavá stavba – plavecký stadion, postavený roku 1965 podle návrhu Richarda F. Podzemného v takzvaném bruselském stylu.

HODKOVIČKY

Trasa po Hodkovičkách měří 3,5 kilometru.

Hodkovičky leží na jihu Prahy mezi Braníkem a Modřany. V roce 1922 se tato malebná vilová čtvrť o 200 hektarech stala součástí Prahy. Její západní hranici omývá Vltava, jinak ji v podstatě obklopují lesy. Ještě před nějakými čtyřiceti lety tu úzkými silničkami projížděl hajný, v mlázi u lesa pobíhaly koroptve a po dnešním panelovém sídlišti či robustních moderních bytových domech tu nebylo stopy. Jako by se tu tehdy zastavil čas. To však už neplatí. Potřeba bydlení a touha po volných parcelách Hodkovičky navždy změnily.

Tuto původně lesní čtvrť na pomezí Prahy 4 lze rozdělit do tří částí. Jde o dolní, kde je dodnes několik statků někdejší vesnice a vzniká rozsáhlá bytová zástavba; horní, v níž stojí meziválečné, poválečné i moderní rodinné domky; a pak o takzvané Zátíší, které se vine údolím potoka, mívá několik rybníků a kráší je výstavné vily z konce 19. století.

Naši vycházku začneme v dolní části, u vsutku unikátní rondokubistické vily v ulici Na Lysinách č. 2 (**na mapě: 1**). Významný architekt a vůdčí osobnost českého kubismu Pavel Janák (1882-1956) tu pro stavebníka Antonína Hořovského v roce 1921 navrhl radikální přestavbu původního domu a vytvořil členitou dvoupatrovou rodinnou vilu, která je na jedné straně ukončena půlkruhovou apsidou s balkonem a s balustrádou.

Oblé tvary rondokubismu tvoří různé koule, polokoule, válce či kruhové výseče, které se přetvořily z hranatých křivek „klasického“ kubismu. Typické je i červenobílé, červenožluté nebo žlutobílé vybarvování, jakož i folkloristické zdobení. Ostatně

na Vinohradech či Ořechovce můžeme vidět podobné tvary. Nicméně náš zástupce tohoto stylu je mnohem zdobnější. Netypické reliéfy fasády jako by Janák uplatnil na průčelí Paláce Adria, který navrhl v tomtéž slohu a jenž od roku 1924 stojí na nároží pražského Jungmannova náměstí a Národní třídy. Výzdoba interiérů s dekorativní malbou stěn, schodištěm s vyřezávaným dřevěným stropem, vitrážemi v oknech či lunetovou mozaikou na fasádě Hořovského vily je dílem Františka Kysely. Na zahradě domu, dosahující až k ulici K Dubinám, jsou umístěné drobnější stavby v témž stylu – domek správce či zahradní domek se skleníkem.

Ve stejné ulici, o 150 metrů výše, stojí nahoře ve stráni po levé straně nenápadná vila (Na Lysinách č. 9 / **na mapě: 2**), kterou v roce 1935 postavil pro režiséra Martina Friče architekt Ladislav Žák (1900-1973). Frič, podepsaný pod filmy jako Kristián s Oldřichem Novým, To neznáte Hadimršku s Vlastou Burianem či Hej Rup s dvojicí Jiří Voskovec a Jan Werich, se rozhodl pro vybudování vily poté, co se oženil s herečkou a scenáristkou Suzanne Marwille a do Hodkoviček se přestěhoval ze svého vinohradského bytu.

Člověk se musí trochu snažit, aby za hustými křovisky podlouhlé průčelí domu zahlédl. Jde o ryzí klasiku funkcionalismu – pásová okna, rovná střecha, zaoblené nároží, velkorysé terasy, rampová schodiště nebo trubkové zábradlí. Neotřelý a tehdy moderní vzhled domu natolik uchvátil slavnou prvo-republikovou herečku Lídu Bárovou, že si od režiséra vyžádala dokumentaci a oslovila stejného architekta. Proto je její vila v Praze na Hanspaulce nápadně podobná té v Hodkovičkách. Ostatně v jedné z kapitol této publikace je můžete porovnat.

Nad Fričovou vilou dost nečekaně leží tenisový kurt, „zaseknutý“ ve stráni. Nechal ho postavit televizní scenárista, dramaturg a autor legendárních normalizačních seriálů, jako je Nemocnice na kraji města, Velké sedlo nebo Synové a dcery Jakuba skláře, Jaroslav Dietl, jenž si hned vedle vybudoval roz-

měrný dům (Nad Lesem č. 55 / **na mapě: 3**). Stavbu dokončil v polovině 80. let minulého století, záhy však zemřel.

K zahradě rondokubistické Hořovského vily přiléhá ulice V Mokřínách, jež širokým obloukem oběhne dolní část Hodkoviček, vpadne do zalesněného údolí Zátíšského potoka a zhruba po půl kilometru, již jako ulice V Lučinách, dorazí do lokality známé pod názvem Zátíší. Kdysi náleželo přilehlým Modřanům, ale když se v roce 1922 Hodkovičky staly součástí Velké Prahy, připojilo se k nim i toto tajuplné údolí, nad nímž se dnes tyčí areál policejní akademie a gigantická panelová sídliště Kamýk, Lhotka a Novodvorská.

Téměř na začátku, v novorenesanční vile č. 9 (**na mapě: 4**), žil akademický sochař a rektor Akademie výtvarných umění Jan Hána. Poznává se to snadno, zahradu dodnes zdobí několik soch a různých plastik. Poblíž tvořila i sochařka a medailérka Marie Uchytilová-Kučová, autorka ikonické československé jednokoruny či velkolepého památníku dvaosmdesáti lidických dětí, které zahynuly v plynových nákladních vozech při převozu z polské Lodže do Chełmna. Pracoval tu rovněž manžel Uchytilové, sochař a medailér, spolutvůrce pomníku dětských obětí války Jiří Václav Hampl.

Tato část nynějších Hodkoviček vznikla v poslední čtvrtině 19. století jako sezonní rekreační osada bohatých Pražanů, ale stala se také oblíbeným výletním místem turistů, kteří zde mohli využít několik zahradních restaurací či hotýlků. Ostatně ty byly i v dolní části Hodkoviček v okolí dnešní Modřanské ulice – například dávno zavřený hostinec u Černého koně, jehož budovu dodnes zdobí nárožní soška koně (Modřanská č. 30/86). V Zátíší se nacházely hostince U Rytířů či U Korostenských... a ten největší v rozlehlém domě na adrese V Lučinách č. 15 (**na mapě: 5**) nesl název U Zlatého bažanta. Do Zátíší pravidelně docházeli sochař Ladislav Šaloun, básník Jaroslav Vrchlický, politik a zakladatel časopisu Čas Jan Herben, cestovatel a etnograf Alberto Vojtěch Frič a mnoho dalších.

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázkou z knihy Vilové čtvrti Prahy a okolí.
Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.